

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 24604/2023
07.12.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и Драгане Бољевић, чланова већа, у породичном спору малолетне тужиле АА, чија је законска заступница мајка ББ из ..., а пуномоћник Милан Петковић адвокат из ..., против туженог ВВ из ..., чији је пуномоћник Марија Будић Траиловић адвокат из ..., ради издржавања по тужби и уређења начина одржавања личних односа са дететом по противтужби, одлучујући о ревизијама парничних странака изјављеним против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж2 165/2023 од 21.04.2023. године, на седници одржаној 07.12.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж2 165/2023 од 21.04.2023. године.

ОДБАЦУЈЕ СЕ као недозвољена ревизија малолетне тужиле изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж2 165/2023 од 21.04.2023. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Бору П2 64/21 од 25.01.2023. године, малолетна тужилца поверена је мајци на самостално вршење родитељског права и одређено да ће њено пребивалиште бити пребивалиште мајке (став први изреке), а тужени је обавезан да доприноси издржавању мал. тужилце са 25% од својих редовних месечних примања почев од подношења тужбе 19.04.2021. године па убудуће, до 15. у месецу за текући месец, а да заостале рате исплати одједном са законском затезном каматом од доспелости до исплате (став други изреке), док је за вишак од још 5% преко досуђеног, а до траженог од 30% тужбени захтев одбијен (став трећи изреке). Ставом четвртим изреке (погрешно означеним као став трећи), одбијен је противтужбени захтев туженог за уређење начина одржавања личних односа између њега и малолетне тужилце. Ставом петим изреке (погрешно означеним као став четврти изреке), обавезан је тужени да мал. тужилци накнади трошкове поступка од 88.500,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж2 165/2023 од 21.04.2023. године, ставом првим изреке, одбијена је жалба туженог и потврђена првостепена пресуда у

ставовима другом и четвртом изреке. Ставом другим изреке, преиначено је решење о трошковима поступка садржано у ставу петом изреке првостепене пресуде, тако што је одлучено да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену парничне странке су благовремено изјавиле ревизије. Тужени побија другостепену пресуду због битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези са чланом 8. Закона о парничном поступку, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права, с позивом на чл. 403. Закона о парничном поступку и 208. Породичног закона, док малолетна тужила побија одлуку о трошковима поступка на основу члана 403. ст. 1. и 2. тачка 2. Закона о парничном поступку.

Парничне странке су поднеле и одговоре на ревизију супротне стране. Накнаду трошкова нису тражили.

Врховни суд је испитао правноснажну пресуду у границама ревизијских навода, применом члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11 ... 10/23) чије се одредбе примењују у овом спору на основу члана 202. Породичног закона и утврдио да је ревизија туженог неоснована, а ревизија мал. тужиле недозвољена.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности. Нема ни битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези с чланом 8. ЗПП на коју се ревизијом указује, јер је другостепени суд одлучивао без расправе на основу чињеничног стања утврђеног у првостепеној пресуди, па повреде нису учињене пред другостепеним судом, због ког разлога би се ревизија могла изјавити на основу члана 407. став 1. тачка 3. тог закона.

Према утврђеним чињеницама, малолетна тужила је рођена ...2008. године, месец дана по престанку ванбрачне заједнице њених родитеља (туженог и њене законске заступнице). О мал. тужилу се све време искључиво стара мајка, успешно јој обезбеђујући све потребне услове за правилан раст и развој, због чега је орган старатељства предложио да самостално вршење родитељског права буде поверено мајци, са чиме се сагласио и тужени. Тужени, са којим тужила никад није остварила контакт, признао је очинство 26.05.2021. године, док је тужила 25.01.2022. године изјавила у Центру за социјални рад Бор да не жели да виђа туженог, јер са њим никада није успоставила емотивни нити било какав други контакт, због чега нема потребу да контактира са њим. Малолетна тужила је у моменту пресуђења похађала VIII разред основне школе, а за подмирење њених месечних потреба потребно је 35.000,00 динара. Законска заступница тужиле (рођ. 1998) је евидентирана као незапослена, с тим што је током поступка била на пробном раду у продавници ... опреме, са зарадом од 25.000,00 динара. Тужени (рођ. 1988) је запослен у Компанији „ГГ“ Бор и његова нето зарада је крајем 2021. године била нешто нижа од 104.000,00 динара; нема других обавеза издржавања, живи у породичној кући и узгаја банане на породичном имању.

На основу тако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су мал. тужилу поверили мајци на самостално вршење родитељског права и, имајући у виду потребе малолетне тужиле, као и могућности туженог, обавезали туженог да доприноси издржавању малолетне ћерке износом од 25% од својих редовних примања

из радног односа почев од 19.04.2021. године па убудуће, док су одбили његов противтужбени захтев за уређење начина одржавања његових личних односа са мал. тужиљом која је навршила 15. година и има право и да одлучи о одржавању личних односа са родитељем са којим не живи, а способна је да формира своје мишљење и да га слободно изрази, што је и учинила изјаснивши се да не жели контакт са оцем.

Неосновано се наводима ревизије туженог оспорава правилност примене материјалног права.

Према одредбама Породичног закона, дете има право да зна ко су му родитељи (члан 59. став 1); да са њима живи и да се родитељи о њему старају пре свих других (члан 60. став 1); с тим што дете које је навршило 15. годину живота и које је способно за расуђивање може да одлучи са којим ће родитељем живети (члан 60. став 4), као и о одржавању личних односа са родитељем са којим не живи (члан 61. став 4). Мишљењу детета мора се посветити дужна пажња у свим питањима која га се тичу и у свим поступцима у којима се одлучује о његовим правима, у складу са годинама и зрелашћу детета (члан 65. став 3); при чему је суд увек дужан да се, у спору за заштиту права детета и у спору за вршење родитељског права, руководи најбољим интересом детета (члан 266. став 1).

Породичним законом је прописано и то да је родитељско право изведено из дужности родитеља и да постоји само у мери која је потребна за заштиту личности, права и интереса детета (члан 67), и да родитељи имају право и дужност да се старају о детету, што обухвата чување, подизање, васпитавање, образовање, заступање, издржавање, те управљање и располагање имовином детета (члан 68). То значи, између осталог, да родитељи имају право и дужност да се лично старају о дететовом животу и здрављу и пажљиво и савесно обезбеђују његов надзор (члан 69); да са дететом развијају однос заснован на љубави, поверењу и узајамном поштовању, те да дете усмеравају ка усвајању и поштовању вредности емоционалног, етичког и националног идентитета своје породице и друштва (члан 70); да детету обезбеде основно школовање, а према својим могућностима и даље образовање, које је у складу са верским и етичким учењима родитеља (члан 71); као и да издржавају дете под условима одређеним овим законом (члан 73).

Право детета на издржавање из чл. 154. и 155. Породичног закона остварује се у складу са критеријумима из члана 160. истог закона, према потребама повериоца и могућностима дужника издржавања, при чему се води рачуна о минималној суми издржавања (став 1); при чему потребе повериоца издржавања зависе од његових година, здравља, образовања, имовине, прихода те других околности од значаја за одређивање издржавања (став 2); а могућности дужника издржавања зависе од његових прихода, могућности за запослење и стицање зараде, његове имовине, његових личних потреба, обавезе да издржава друга лица те других околности од значаја за одређивање издржавања (став 3); док минимална сума издржавања представља суму коју као накнаду за храненике односно за лица на породичном смештају периодично утврђује министарство надлежно за породичну заштиту, у складу са законом (став 4). Висина издржавања, по правилу, не може бити мања од 15% нити већа од 50% редовних месечних новчаних примања дужника издржавања, умањених за порезе и доприносе за обавезно социјално осигурање, треба да омогући најмање такав ниво животног стандарда за дете какав ужива родитељ дужник издржавања (члан 162) и може се може

смањити или повећати ако се промене околности на основу којих је донета претходна одлука (члан 164).

Супротно ревизијским наводима, с обзиром на околности конкретног случаја и цитиране одредбе материјалног права, нижестепени судови су донели правилну одлуку и када су одлучивали о вршењу родитељског права, односно о томе да ли ће и на који начин бити одржавани лични контакти мал. тужиље са туженим и о висини новчаног износа којим ће тужени доприносити издржавању своје малолетне ћерке, овде тужиље.

Ревизија туженог не садржи конкретне наводе о погрешној примени материјалног права, у погледу одлуке којом је одбијен његов противтужбени захтев за уређење начина одржавања личних односа између њега и малолетне ћерке. Нижестепени судови су имали у виду узраст малолетне тужиље и њену изричиту изјаву да не жели да одржава личне односе са оцем, као и стручно мишљење Центра за социјални рад у Бору којим није предложен начин одржавања личних односа управо из разлога што контакт између детета и оца никада није успостављен, а малолетна тужилја одбија било какав контакт са оцем. По налажењу Врховног суда, таква одлука је правилна и на закону заснована, нарочито када се имају у виду неоспорени наводи самог туженог из противтужбе и доказа уз њу приложених, које је суд прочитао у доказном поступку, о томе да је ванбрачна заједница туженог и мајке мал. тужиље прекинута на месец дана пре рођења тужиље, да је тужени био свестан да му је тужилја ћерка и да је и присуствовао њеном рођењу, али да упркос томе није предузео ништа да би са њом остварио контакт. Тужени је дозволио себи да као отац буде константно одсутан приликом одрастања сопствене ћерке и да не поступа у складу са својим законским родитељским дужностима, чак ни да не доприноси новчано њеном издржавању и да очинство призна тек након што је његова ћерка навршила 13 година и поднела тужбе за утврђење очинства и издржавање, чиме је себе фактички лишио и законских права да учествује у подизању и васпитавању свог детета. Стога је разумљива и прихватљива одлука мал. тужиље да са туженим не одржава личне контакте, који кривицом туженог нису ни успостављени. Уосталом, и током поступка по свом тужбеном захтеву тужени се понашао пасивно, јер није обезбедио услове за употпуњавање чињеничног стања у погледу основаности свог противтужбеног захтева извођењем доказа вештачењем, односно психолошко-психијатријском експлорацијом личности парничних странака. Коначно, тужени у ревизији износи наводе супротне сопственим тврдњама (да је сазнао да је отац тужене тек 26.05.2021. године када му је достављено уверење општинског органа да га је мајка мал. тужиље означила као оца детета) и, иако паушално оспорава одлуку којом је одбијен његов захтев за одржавање личних односа са тужилјом, он суштински ревизијом износи само разлоге оспоравања одлуке о висини издржавања. У сваком случају, однос родитеља и детета траје доживотно и, зависно од животних околности, жеља и намера субјеката тог односа, њихове промишљености, истрајности и стрпљивости, могуће га је, како доцнијом пресудом, тако и заједничком одлуком родитеља и детета, успоставити и развијати.

Неосновано се ревизијом туженог побија и одлука висини доприноса туженог издржавању малолетне тужиље. Износ који је тужени обавезан да плаћа на име свог доприноса у издржавању малолетне тужиље (25% од своје месечне зараде), по оцени Врховног суда, одговарајући је постојећем односу тужилјиних потреба и могућности туженог да даје издржавање. Овим износом обезбеђује се задовољење услова за правилан и потпун развој малолетне тужиље у складу са њеним садашњим потребама, без опасности да буде угрожена егзистенција туженог, у односу на кога су

нижестепени судови правилно ценили чињенице да је радно способан, да остварује надпросечне приходе и да нема обавезу издржавања других лица. На овај начин тужилји је омогућен ниво животног стандарда какав ужива њен родитељ који је дужник издржавања. Преостала средства за издржавање малолетне тужилје обезбеђиваће мајка као њена законска заступница, као што је то и досад чинила, како новцем, тако и радом и старањем, у обиму који је довољан за задовољење животних потреба малолетне тужилје.

Дужност родитеља да издржавају своју малолетну децу непосредно проистиче из закона (члан 154. став 1. Породичног закона), а досуђени износ издржавања доспева, по правилу, даном када је стављен тужбени захтев за одређивање висине издржавања, односно даном подношења тужбе, како је и пресуђено, па се ревизијом неосновано указује да је суд погрешно применио материјално право када је одлучио о обавези издржавања малолетног детета почев од подношења тужбе па убудуће.

Из наведених разлога, на основу члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у ставу првом изреке.

Дозвољеност ревизије којом тужилја побија решење којим је другостепени суд преиначио решење о трошковима поступка и одлучио да свака странка сноси своје трошкове, Врховни суд је испитао на основу одредаба члана 410. став 2. тачка 5. у вези с чл. 420. и 403. став 2. тачка 2. ЗПП и утврдио да је ревизија тужилје недозвољена.

У конкретном случају нема места примени одредбе члана 403. став 2. тачка 2. ЗПП, којом је прописано да је ревизија увек дозвољена када је другостепени суд преиначио пресуду и одлучио о захтевима странака. Наведена законска одредба примењује се само у случају када се ради о ревизији изјављеној против правноснажне пресуде у којој је побијани део правноснажне пресуде или означена вредност предмета спора испод граничне вредности за дозвољеност ревизије, али не и када се ревизијом побија само одлука о споредном потраживању, као што је, сагласно члану 28. ЗПП, одлука о трошковима поступка.

Имајући у виду да је у конкретном случају тужилја изјавила ревизију против другостепене одлуке о трошковима поступка, дакле против решења којим је одлучено о споредном тражењу тужилје, које не чини њено главно потраживање, то је и ревизија тужилје недозвољена, због чега ју је Врховни суд одбацио другим ставом изреке, применом одредбе члана 413. Закона о парничном поступку.

**Председник већа – судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

**За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић**